

Ködöböcz Gábor

Házirend szerint és mégis szabadon

A Nyíregyházán töltött kollégiumi évekre emlékezve

Úgy hozta a sors, hogy 1973-tól 1977-ig a Zrínyi Ilona Gimnázium diákjaként – Kiss Kálmán, Róka László és Székely János barátaimmal együtt – négy igen szép, élményekben gazdag évet töltöttem az Árok utcai Münnich Ferenc (mai nevén: Bólyai János) Kollégiumban. Bízvást írhattam volna diákotthonot is, hiszen az intézmény dolgozói (igazgató, nevelőtanárok, gondnok, könyvtáros, szakácsnők) mindent elkövettek azért, hogy valóban otthonosan és komfortosan érezzük magunkat. A Zalkában lakó zrínyis lányokhoz képest meg egyenesen főúri volt a helyzetünk, hiszen mi háromágyas szobákban basáskodtunk, ők viszont tucatszámra zsúfolódtak össze az emeletes ágyakkal berendezett hálókbán. Ráadásul – ahogy azt Éva húgomtól is gyakran hallottam – a földuzzasztott létszám miatt az ún. személyes szükségletek igény szerinti végzése nemegyszer hosszas várakozás után volt lehetséges. Úgy rémlik, hogy a koszt minősége terén is mi voltunk inkább elkényeztetve. Egykori zalkás évfolyam- és osztálytársaink (Kató Ilona, Lukács Mária, Lakatos Anna) is bizonyára sok szép panaszolkodó levelet írhattak volna az illetékes (akkortájt még nem létező) ombudsmannak.

Könnyen megeshet, hogy egy mai középiskolás/kollégista számára múltidéző emlékezésem némely mozzanata hihetetlennek, meseszerűnek tűnik majd. Figyelembe véve, hogy időközben több mint 30 év(!) telt el, és alapvetően változtak meg a körülmények, nincs is ebben semmi meglepő. Dőreség lenne persze azt állítani, hogy a hetvenes évek derekán minden tekintetben szebb és jobb lett volna a világ és egy magamfajta kollégiumi diák élete, ezért mértéktartóan csak azt mondom, hogy számos vonatkozásban élményszerűbb, színesebb, titokzatosabb és valamelyest talán emberibb volt. Minthogy az a valamikori ifjú ember, aki én voltam egykor, hál' Istennek nem vált érzéketlen, agyamosott felnőtté, ma is jó érzésekkel, szeretettel gondolok vissza életem eme legfogékonyabb szakaszára, amikor a kötöttségek és kötelezettségek dacára nap mint nap érezhettem a szabadság enyhe mámorát és romlatlan szívem örömittas ujjongását.

Emlékezésem derűs hangvétele szinte magától értetődő annak tudatában, hogy négy éven keresztül látszólag szigorú napirend szerint éltünk, mégis minden reggel szárnyra kelt szívvel ébredtünk, s hálát adtunk az új napért, mely szeretetre virradt. A házirend (ébresztő, reggeli torna, takarítás, szilencium, közös étkezések, naposi jelentés, takarodó) létezett ugyan, de törekvésünk, hogy miként lehetnénk őszintén boldogok, mindig erősebbnek bizonyult. Ez a minden mást fölülíró beállítódás pedig

azt diktálta, hogy ne tartogass semmit egy különleges alkalomra; amíg élsz, minden nap egy különleges alkalom.

Voltak örömeink és bánataink, reményeink és csalódásaink. Olykor-olykor (egy-egy zenés-táncos klubdelután, farsangi bál, győztes focimeccs, jóízű sörözés, jól sikerült kirándulás, szorgos almaszedés nyomán) zenélt bennünk a létezés öröme, némelykor pedig (hamvába holt matekdogák, reménytelenül hosszú szilenciumok, szerelmi csalódások, félévi bizonyítványosztás, nevelőtanári megrovás alkalmával) a sötétség démonaival kerültünk birokra. Mindeközben észrevétlenül tettük magunkévá az önfeledt ifjúságon jóval túlmutató és meglett emberként is nehezen realizálható tudást: ha öröm ér, fogadd örömmel, ha bánat ér, viseld türelemmel; amihez idő kell, ne siesd el, ami megérett, ne szalaszd el!

Ami engem illet, a Diáktanács kultúrosaként és afféle fő programszervezőként három éven át szabad kimenőm volt, azaz különféle elfoglaltságok címén viszonylag sűrűn kihagyhattam a délutáni szilenciumokat. A sokszor bizony oktan csavargásnak legfőképpen a matek, kémia meg latin osztályzatom látta a kárát. Óriási szerencsémre a világ legszeretreméltóbb és legtürelemesebb matematikatanárnőjével, Gábor Ferencné Éva néniel hozott össze a sors, akinek maximális jóindulatát élvezve valahogy mégiscsak sikerült leérettségizni. Többi kedves tanárommal (Jósvai Lászlóné Gabi néni, Katona Béláné Ancika, Ábrány Emil, Szabó Dénes) együtt mindmáig imáimba foglalom őt, és áldom a nevét. Hasonlóképpen jó szívvel és hálával gondolok vissza kollégiumi nevelőtanáraim közül Cseke Andrásra, Nagy Mihályra, Takács Lászlóra és Hoppál Bélára.

A Diáktanács kultúrfelelőseként és magánemberként egyaránt kellemes emlékeket őrzök a múltból. A rozgonyis és zalkás lányokkal szervezett hangulatos klubestek, fergeteges táncmulatságok, közös mozizások, a kollégiumok közti szellemi vetélkedők és sportversenyek mind-mind maradandó élményként élnek bennem. (A filmek cselekményére azonban nemigen emlékszem, mivel egyéb, célirányos tevékenységi formákra kellett koncentrálnom.) Ma is megrémülök, ha eszembe jut egyik ballépésem, amikor mikrofonpróba gyanánt a kóli stúdiójából világgá kürtöltem a következőt: „Kedves fiúk, Brezsnyev hülye!” A jópofáságnak szánt butaságot egy nevelőtanári figyelmeztetéssel és némi ideológiai továbbképzéssel sikerült megúsznom.

Ennek apropóján jut eszembe tíz különösen emlékezetes nap, amikor joggal érezhettem azt, hogy megállt az idő. A nagy utazásra, vagyis az 1976-os moszkvai kirándulásra testvérkollégiumi kapcsolatunk teremtett lehetőséget. Miután júliusban vendégül láttuk és sok szép helyre elkalauzoltuk orosz barátainkat, augusztusban mi utaztunk őhözájuk. Íme, az életre szóló élmény néhány villanása: műélvezés közbeni elbóbiskolás a Tretyakov Képtárban, kaviár- és osztrigakóstolás a Kreml Kongresszusi Palotájában, nyelvi nehézségek nélküli, romantikus séták a szép, szamojéd szemű Natasával esőben, szélben, napsütésben, tátott szájú nézelődés a Borogyinói Panoráma

Múzeumban, hangulatos hajókázás egy Moszkva környéki csónakázótavon, sorban állás nélküli villámlátogatás a Lenin Mauzóleumban és Űrhajósvárosban, valóban lucullusi lakoma néhai Koszigin miniszterelnök személyi titkárának vendégeként, meszerűen ízletes palacsinták és grúz borok Léna nagymamájánál, ingyecnek való orosz specialitások, különlegesen finom parfék és pezsgők Natasa Kotyik szüleinél. S mindeközben a nagy orosz lélek nyíltszívűsége, odaadó szeretete ezerféle kedvességben és apró figyelmességben jelent meg előttünk. Moszkvai élményeimre évtizedek múltán is nehezen találok szavakat; az viszont biztos, hogy életem egyik legszebb születésnapját orosz vendéglátóink körében töltöttem el.

Jelen írás formába öntésekor kissé magam is meglepődtem, hogy milyen elemi erővel tolultak föl a tetszhalottállapotban szunnyadó régmúltbeli emlékek. A magyarázat persze végtelenül egyszerű és mélységesen emberi: zrinyis diákként és münniches kollégistaként négy éven keresztül érezhettem az intenzív jelenlét barátságokban, szerelmekben, vonzásokban és választásokban megnyilvánuló önfeledt örömét. Ahogyan gávavencsellői Pisti barátom szokta volt mondani igen találóan: én voltam az „örökké fickándozó és örömködő Kődő”. És jól tudjuk: ami volt, az van nagyon.

